

22. Dinçer Sümer'in romanlarında cinsel kimlik inşasındaki sorunlar ve çözüm önerileri¹

Arif YILMAZ²

Fatih BAYRAM³

APA: Yılmaz, A. & Bayram, F. (2023). Dinçer Sümer'in romanlarında cinsel kimlik inşasındaki sorunlar ve çözüm önerileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 378-392. DOI: 10.29000/rumelide.1405747.

Öz

Roman yazarları hayata dair gözlemlerini okuyucularıyla paylaşmak isterken yorumlarını ve değerlendirmelerini anlatıya dahil ederler. Bu bağlamda özgün bakış açısıyla belirledikleri bireysel veya toplumsal sorunları da eserleri aracılığıyla okuyucuya aktarırken onlara birtakım çözüm önerileri de sunmayı ihmal etmezler. Toplumu içeriden gözlemleyen, inceleyen, tespitler yapan ve mevcut problemlere çeşitli çözüm önerileri sunan yazarlardan biri de Dinçer Sümer'dir. Cumhuriyet Döneminin önemli tiyatro yazarlarından Dinçer Sümer (1938-2019)'in *Bozuk Bir Şey (1976)*, *Bir Düş müydü O İzmir (1992)* isimli iki de romanı vardır. Yazar, her iki romanında da cinsel kimlik, buna ait sorunlar ve sorunlara getirilen çözüm önerilerini ele almıştır. Sanatçı bu şekilde bireyin cinsel kimlik gelişimine ve bu gelişimin önündeki toplumsal engellere dikkat çekmek istemiştir. Sümer'in belirtilen başlıklara dair tespitlerini ve önerilerini belirlemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Romanlarında toplumun cinsellik anlayışındaki hatalara değinen Sümer, kadın ve erkek davranışlarındaki yanlışların bu sorunlara yol açtığına altını çizer. Yazar kadınların mağduriyetini öne çıkarmakla birlikte, onların birbirleriyle olan iletişimlerinde çeşitli yanlışlıklar içinde olduğunu da söylemeyi ihmal etmez. Ona göre aldatma, taciz, tensel faydalanma ve şiddet gibi olumsuz davranışların sebebi her iki tarafın da birbirlerine karşı geliştirdikleri bakış açıları ile iletişimlerdeki sıkıntılardır. Aslında yazar hem erkeğin hem de kadının doğru cinsel kimlik oluşturamamasını tüm bunların nedeni olarak gösterir. Doğal yaşam içinde kendiliğinden öğrenilen cinselliği doğru bulmayan sanatçı, bu konuda sistematik ve düzenli bir bilgilendirmenin yapılması gerektiğini savunur. Toplumsal bir sorun haline gelmiş olan yanlış cinsel kimlik edinme sorununun eğitimle çözümlenebileceği düşüncesindedir. Bu sayede kadın ve erkek arasındaki birçok problemin ortadan kalkacağına ve toplumsal barışın daha da artacağına inanır.

¹. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %5

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 15.10.2023-**Kabul Tarihi:** 20.12.2023-**Yayın Tarihi:** 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1405747

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Assoc. Prof., Kırıkkale University, Faculty of Arts and Sciences Department of Turkish Language and Literature (Uşak, Türkiye), arif.yilmaz@usak.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0002-2652-3649, **ROR ID:** https://ror.org/05es91y67, **ISNI:** 0000 0004 0386 4242, **Crossreff Funder ID:** 100010723

³ Doktora, Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / PhD, Uşak University, Faculty of Arts and Sciences Department of Turkish Language and Literature (Uşak, Türkiye), fth_064325_fth@hotmail.com, **ORCID ID:** 0000-0001-8539-8166, **ROR ID:** https://ror.org/05es91y67, **ISNI:** 0000 0004 0386 4242, **Crossreff Funder ID:** 100010723

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Anahtar Kelimeler: Dinçer Sümer, Cinsel Eğitim, Cinsel Kimlik, Cinsel Kimlik Problemleri, Türkiye'de Cinsellik

The Issues of Sexual Identity Construction in Dincer Sumer's Novels and Proposed Solutions⁴

Abstract

When novelists want to share their observations about life with their readers, they include their comments and evaluations in their narratives. In this context, they do not neglect to offer some solutions to the individual or social problems they have identified from their unique point of view when conveying them to the readers through their works. Dinçer Sümer is one of the writers who observes, analyses and determines the society from the inside and offers various solutions to the existing problems. Dinçer Sümer (1938-2019), one of the important theatre writers of the Turkish Republican Period, has two novels, *Bozuk Bir Şey* (1976) and *Bir Düş müydü O İzmir* (1992). In both novels, the author deals with sexual identity, the problems related to it and the proposed solutions to the problems. In this way, the author wanted to draw attention to the individual's sexual identity development and the social obstacles to this development. The aim of this study is to determine Sümer's observations and suggestions on the topics he dealt with in his novels. Sümer mentions the problems in the society's understanding of sexuality in his novels and underlines that these problems derive from men and women's behaviors. Though the author emphasises the victimisation of women, she does not neglect to say that they have various mistakes in their communication with each other. To him, the reason for negative behaviors such as infidelity, harassment, sexual exploitation and violence is the problems in the perspectives and communication developed by both parties towards each other. The author shows that the reason for all these is the failure of both men and women to form a correct sexual identity. The author, who finds the sexuality learnt spontaneously in natural life incorrect, argues that systematic and regular information should be provided on this subject. He thinks that the problem of acquiring the wrong sexual identity, which has become a social problem, can be solved through education. In this way, he believes that many problems between men and women will be eliminated and social peace will increase.

Keywords: Dinçer Sümer, Sexual Education, Sexual Identity, Sexual Identity Problems, Sexuality in Turkey

Giriř

Doğumdan itibaren sahip olunan cinsiyete ait fizyolojik ve biyolojik unsurlar, zaman içinde insan için daha anlamlı hale gelir. Bebeklik döneminden itibaren başlayan cinsel kimlik oluşumu ergenlik dönemiyle birlikte olgunlaşma aşamasına geçer. Bu dönemde sevgi arayışının ve cinsel kimlik duygusunun olgunlaşması, cinsel organlarda fiziksel ve fonksiyonel değişikliklerin de meydana gelmesi

⁴ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 5

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 15.10.2023-Acceptance Date: 20.12.2023-Publication Date: 21.12.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1405747

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

cinselliğin öne çıkmasını sağlar (Set, Dağdeviren, Aktürk, 2006: 137). Bundan dolayı insanın cinsel kimliğinin önemli şekilde biçimlendiği bu evre oldukça önemlidir.

Cinsel gelişim sürecinde çocuk veya genç, bazen çeşitli bilgilendirmelere ihtiyaç duyar. Cinsellikle ilgili bazı merak ettiklerini öğrenmek ister. Sadece çocukluğunda ve gençliğinde değil yaşamının her döneminde bu sorulara cevap arar. Çünkü cinsel eğitim bir süreçtir (Sungur, 1998: 104) ve bu süreçte aile öne çıkmaktadır. Çocuklarını doğru bir şekilde bilgilendiren aileler, onların cinsel gelişimlerine katkı sağlarlar. Ancak Sümer, toplumumuzda bu konu ile ilgili bazı sorunların olduğunu iddia eder. İlgili hususta ataerkil toplum yapısının etkisinin olduğu söylenebilir. Pek çok ebeveyn hala geleneksel tavırlarını sürdürmekte, konuyu tabu olarak görmektedir. Bu yüzden çocukları ile bahsi geçen konuları konuşmamayı tercih ederler (Civil, Yıldız, 2010: 58). Ailelerin çekingen tutumları, çocuk ve gençleri cinsel konulardaki meraklarını aile dışında gidermeye yönelttiği söylenebilir. İster istemez bu da kontrolsüz ve yanlış bilgilenebilir. Doğru olmayan cinsel bilgilerin çocuğa ve gence aktarılması da onların cinsel kimliklerini yanlış oluşturmaya sebebiyet verebilmektedir.

Cinsel kimlik ile toplumsal ve kültürel yapı fazlaca etkileşim içerisindedir. Her toplumda cinsel davranışların şekillendirilmesi ve cinselliğin kurgulanması farklı olup bunların siyasi, kültürel, ekonomik ve dini koşullara göre değişiklik gösterdiği görülür (İlkaracan, 2003: 7). Cinsellik konusunda toplumların bakış açısı da önemlidir. Bu noktada toplumların farklı tutum ve görüşlere sahip oldukları bir gerçektir. Buna sebep olan ise cinselliğin, toplumlara göre farklı algılanmasıdır (Güner, 2016: 1). Özellikle muhafazakâr ve ataerkil toplumlarda cinsellik, tamamen kapalı bir sistemdir.

Son ifade edilenler cinselliğin sadece kişisel özelliklere göre şekillenmediğini ortaya koymaktadır. Bu noktada toplumsal cinsiyet kavramından da bahsedilmelidir. Erkek ve kadın kimliğine dair birtakım kalıpları ve kuralları belirleyen bu kavram, insanın cinsiyet rollerini biçimlendiren önemli bir etken olarak karşımıza çıkar. Bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemleri boyunca toplumdaki cinsiyet rollerini gözlemleyen insan, vücudundaki fiziksel ve biyolojik değişimlerle birlikte kendine bir cinsel kimlik belirlemeye çalışır.

Görüldüğü gibi cinsel kimlik oluşumu hem pek çok etkenin olduğu hem de fazlasıyla karmaşık bir yapıya sahip bir süreçtir. Etkilerine baktığımızda ise insanı dolayısıyla da toplumu fazlasıyla ilgilendirmektedir.

İnsan ve toplum için önemli bir yeri olan cinsellik ile ilgili bazı problemleri romanlarında işleyiş şekli Dinçer Sümer'i diğer yazarlardan ayrı kılmaktadır. Onun, ilgili sorunlara yüzeysel olarak yaklaşmadığı görülür. Onları cinsel kimliklerden hareketle anlatması yazara ait önemli bir özelliktir. Ancak sanatçının bu özelliği daha önce araştırmalara konu edilmemiştir. Araştırmamız ile bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Dinçer Sümer'in toplumumuzdaki cinsellik anlayışıyla ilgili büyük sorunlar olduğunu düşündüğü ve bunu romanlarına yansıttığı görülür. Her ne kadar romanlar kurgusal eserler olsa da yazarın bu problemlere özellikle dikkat çekmeye çalıştığı açıktır. Üstelik sadece romanlarında değil bazı tiyatrolarında da cinsellik ve cinsel kimlik ile ilgili sorunları konu edindiği bilinmektedir. İlgili konuya oyunlarında sıkça yer veren yazarın altı tiyatrosu bu doğrultudadır (Bicerik, 2019: 115). Buna en güzel örnek ise *Bozuk Bir Şey* romanının tiyatro hali olan *Ali Ayşe'yi Seviyo*'dur.

Romanları incelendiğinde yazarın, çocukların ve genç bireylerin doğru bir cinsel eğitim alamadıklarından dolayı büyüdüklerinde bunun etkilerini yaşadıklarına işaret ettiği görülür. Cinsel kimliğini doğru oluşturamamış kişilerin, toplum içinde hoş görülmemeyen bazı düşünce, hal ve davranışlar sergilediklerine yönelik kurgu özelliklerine çokça rastlanır. Özellikle *Bozuk Bir Şey* adlı romanda cinselliğin ve cinsel kimliğin ön planda olduğu birçok olay ve davranışa yer verilmiştir. Sanatçının

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

bunlarla birçok problemi romanlarında belirtmesinin arka planında ise cinsel eğitim eksikliğinin sonuçlarını yansıtmaya düşüncesi vardır. Eserleriyle bu konuda toplumda farkındalık oluşturmaya çalışan sanatçı, cinsel eğitimin sistemli ve tüm çocuk ve gençleri kapsayıcı şekilde olması gerektiğini vurgular.

1.Cinsel kimlik

Bu kavram kişinin kendini ve benliğini hangi cinsiyetle tanımladığını ifade eder (Bülbül, Başar, 2023: 45). Burada insanın bir cinsiyet seçimi söz konusudur. Bu seçimin ardından ise o cinsiyete ait özelliklerin kazanılmaya başlandığı dikkat çeker. Bu noktada bir sürecin yaşandığı malumdur.

Cinsel kimliğin, kişilik gelişiminin bir parçası olduğu unutulmamalıdır. Cinsel kimliğin doğru oluşturulamaması kişiyi sadece toplumsal hayatta etkilemez. İnsan yaşamının ilk yıllarında gelişim gösteren bu unsurun tüm hayatı derinden etkileyen yönleri vardır (Güner, 2016: 5). Gelişimi bir bütün olarak düşündüğümüzde, cinsel gelişimini doğru şekillendiremeyen kişilerin hayatları boyunca bocalayacakları açıktır. Onların yanlış bilgi ve düşünceler çerçevesinde olumsuz duygu ve davranışlar oluşturmaları kaçınılmazdır.

Cinsel kimlik insanın sadece kendi yaşamını etkilemez. Çevresindeki insanlarla münasebetlerinde dolaylı da olsa belirleyici bir role sahiptir. Toplumsal yaşamı şekillendiren bir etkiye de sahip olduğu rahatlıkla fark edilebilir. Dolayısıyla insanın kendisiyle ve etrafındakilerle ilişkilerinde olumlu veya olumsuz olmasını sağlayan da oluşturulan cinsel kimliğin niteliğidir.

1.1. Cinsel kimliğin inşası

İnsanlar küçük yaşlardan itibaren cinsiyetleri doğrultusunda gelişim gösterirler. Cinsiyetlerine özgü özellikleri kazanmaya başlarlar. Ancak bu noktada her bireyin farklı süreçlerden geçtiği, farklı unsurların etkisinde kalabildiği unutulmamalıdır. Bunun da birbirinden ayrı cinsel kimlik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağladığı bir gerçektir. Dolayısıyla fiziksel ve biyolojik özelliklerin yanında başka faktörlerin de önemli olduğu gözlemlenir.

Dinçer Sümer'in romanlarını incelediğimizde de onun cinsel kimlik gelişimini etkileyici bazı unsurlara yer verdiği görüldü. Bunun da toplumumuzdaki cinsel kimlik gelişimlerine etki eden faktörlerin tespit edilmesinde önem arz ettiği açıktır. İşte bu faktörlerin etkisi ve yansımalarını ortaya koyma adına böyle bir çalışmaya gerek duyuldu.

1.1.1. Gençlerde cinsel kimlik inşası: İnsan, küçük yaşlardan itibaren cinsel organlarını tanımaya başlar. Bunun yanında ailesini, çevresini ve yaşadığı toplumu da gözlemler. Özellikle ergenlik döneminde cinsel organların ve duyguların olgunlaşmaya başlamasıyla cinsel kimliğini açık bir şekilde belirlemeye çalışır. Bunu yaparken iç dünyası ve cinsel organları önem arz eder ancak dış unsurlardan daha çok etkilenir. Cinsel bilgi kaynaklarıyla ilgili yapılan çalışmalarda kızların cinsel bilgileri çoğunlukla arkadaştan ve anneden, erkeklerinse arkadaş ve babadan aldıkları gözlemlenmektedir (Eroğlu, Gölbaşı, 2005: 16). Dikkat edileceği üzere gençler için aile bireylerinden önce arkadaş çevresi gelmektedir.

Genel hatlarıyla ifade ettiğimiz cinsel kimlik belirleme süreçlerine sanatçının romanlarında da rastlamaktayız. *Bozuk Bir Şey* romanındaki Neşe ve Cengiz cinsel kimlik oluşturma sürecini iyi örnekleyen iki gençtir. Özellikle Neşe, annesi ve babasının baskısı altında hayatta var olma mücadelesi içindedir. Gençliğini içinden geldiği gibi yaşayamaz. Onun bazı insani gereksinimlerini yapması bile hoş karşılanmaz. Başta gezme ve giyim tercihleri olmak üzere hayatına sürekli müdahale edilmekte her yönden kontrol altında tutulmaya çalışılmaktadır. Alıntıda gibi evden çıkmasına bile müsaade edilmediği zamanlar olabilmektedir:

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

“- *Bana bak! Bundan böyle sokak yüzü görmeyeceksin! dedi Cemal... Pencereden kafanı uzatmayacaksın!*” (Sümer, 1976: s. 110)

Ancak Neşe, içindeki özgür kadını yaşamak ister. Ailesinden gizleyerek bu yönünü ortaya çıkarma arzusundadır. Cinsel kimliğini oluşturma çabasına destek olan Neriman ise ona bazı önerilerde bulunur. Onun önerileri, genç kızın bazı şeyleri daha da fark etmesini sağlar.

Genç kızın karşı cinsle bakışını olumsuz etkileyen etmen olarak annesi karşımıza çıkmaktadır. Onun erkekler için sürekli kötü niyetli ve güvenilmez gibi nitelermeleri genç kıza bu noktada olumsuz etkilemek içindir:

“- *Çok dikkatli olmalısın kızım... Gözünü dört açmalısın... Erkek kısmına güven olmaz, minnoşum ...*” (Sümer, 1976: s. 49)

Neşe adlı roman kişinin cinsel kimliğini oluşturmada en önemli çıkış noktası sevgidir. O, ilgi ve aşk ister. Genç kız, Cengiz’de aşkı bulduğunu sanır, ona güvenir ve sığınır ancak o da umduğu gibi çıkmaz. Cengiz, ona aynı şekilde karşılık veremez. Neşe de bunun üzerine kendi olabileceği bir yere gideceğini, eve dönmeyeceğini belirtir.

Cengiz’i incelediğimizde ise cinsel kimliğini oluşturmaya çalışan bir genci görmekteyiz. Ancak bu konuda sıkıntı yaşadığı ortadadır. Eserde onun hem ailesi tarafından bilgilendirilmemesinden hem de örnek olarak da doğru kişileri seçmemesinden dolayı sağlıklı bir cinsel kimlik oluşturma yolunda olumsuzluklar yaşadığı hissettirilmektedir. Öncelikle birbirini anlamayan bir aile içinde yetişmesi problemleri bir durum olarak karşımıza çıkarılır. Çünkü insanın ilk gözlem yaptığı ve içinde yetiştiği yer ailedir. İkinci olarak örnek aldığı kişinin cinsel kimlik olarak sorunlu bir kişiliğe sahip olmasıdır. Bu sebeplerden dolayı genç adam, bazı olumsuz davranışlar içine girer. Neşe’yi her akşam camdan gözetlemesi buna bir örnektir:

“*Nuri Bey oğlunun elinden dürbünü aldı, pencereden sokağa bir göz attı, öfkelenildi. Karşı evin üst kat pencerelerinden birinin perdesi açıldı. Cengiz’in kulağına yapıştı.*” (Sümer, 1976: s. 39)

Bir Düş müydü O İzmir romanındaki Feyha ile Aydın ise başka hususlara dikkat çekme amaçlı kurgulanmış gençlerdir. İlk olarak Aydın’ı ele alacak olursak onun okuyan, kültürlü bir genç olduğu dikkat çeker. Genç adamın ayrıca bir sınava hazırlandığı öne çıkarılır. Eserde bunlardan bahsedilse de cinsellik anlayışı ile ilgili hiçbir şey belirtilmediği görülür. İki romanda da çokça görülen olumsuz kadın-erkek ilişkileri içinde yer almaması da dikkat çekici başka bir yönüdür. Aynı romanda Feyha da erkek arkadaşıyla lokantada bir şeyler yiyip içmesi ile yer alır. Daha sonra da yemek yediği gençle evlenme kararı aldığı öğrenilir. Evlenme arzusundaki genç kız, karşısındaki kişiyi tanıma için buluşmayı hoş gören bir anlayışta olduğuna dikkat çekilir. Sümer’in bu kurguyu bilinçli olarak yaptığı rahatlıkla söylenebilir. Sanatçının Feyha ve Aydın kişileri ile gençlikteki cinsel anlayış ve tavırlarla ilgili bazı mesajlar verdiği ortadadır. Dinçer Sümer, adeta kültürlü ve bilinçli gençlerin konuya bakış açısını ve aynı zamanda kendince olması gerekeni ortaya koymak istemektedir.

1.1.2. Kadınlarda cinsel kimlik inşasının yansımaları: Geçmişin genç kızları şimdinin ve geleceğin kadınlarıdır. Sağlıklı bir cinsel kimlik oluşturan genç kızlar yetişkinliğinde daha az sorun yaşarken bunu başaramayanlar ise cinsellik ve cinsel kimlik konusunda başarısız bir durum içinde kendilerini bulurlar. İşte bu hususlara dikkat çekmek isteyen sanatçı kadınların cinsel kimliklerine yönelik bazı tespitlerde bulunur.

İki romanda da cinsel kimliklerin yansımalarını ortaya koymak adına birçok kadına yer verildiği dikkat çeker. Öncelikle *Bir Düş müydü O İzmir* romanına bakılırsa Nazife’nin, karakterli bir kişilik yapısıyla ön plana çıkarıldığı görülür. O, kocasıyla mutlu bir evliliğe sahiptir. Bu mutluluğu sağlayan en önemli

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

etkiler arasında cinsellik gösterilir. Araştırmalar, sağlıklı bir cinsel yaşamın çiftler arasındaki aşkın devam etmesini ve sevginin sürmesini hatta aralarındaki gerginlikleri de azaltan bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır (Canel, 2011: 10). Bununla birlikte Nazife'nin, kadının toplumsal yaşamı ile ilgili arkadaşına bazı telkinlerde bulunduğu görülür. Sümer, buna bilinçli olarak yer vermiştir. Çünkü kadının sosyal münasebetlerine ilişkin bazı noktalara değinmek istemiştir. Örneğin Güldem'in Feyha'nın erkek arkadaşı ile lokantada oturup bir şeyler içmesini yanlış yorumlamasına Nazife'nin olumsuz bir durumun olmadığını belirterek evlilik niyetindeki kişilerin birbirini tanıma süreçlerini normal karşıladığı görülür:

“- Evet. Bir subayla! Hani Fuar'da paraşüt kulesinin karşısında bir lokanta var ya, orada! Oturmuşlar masaya, önlerinde köpüklü biralara, bir muhabbet bir muhabbet ... Elele, dizdize, oooh!

- Olamaz mı yani? dedi annem. Yetişkin kız, bir arkadaşıyla oturup iki söz edemez mi? Ne var bunda?” (Sümer, 1992: s. 52)

Bu kurgunun Dinçer Sümer tarafından okuyucuya mesaj vermek için romana yerleştirildiği açıktır. Sanatçının, romanın devamında özellikle Feyha ile erkek arkadaşının evlilik kararı aldığı belirtilmesinin nedeni kadının toplum içinde karşı cinsle münasebetlerinin yanlış nitelendirilmesi sorununa bir göndermedir.

Nazife'nin Güldem'i bir konuda daha ısrarlı bir şekilde uyardığını görmekteyiz. O, arkadaşını kötü niyetli olduğu az çok belli olan erkeklere yönelik, evliliğine yakışır bir şekilde davranması hususunda ikaz eder. Güldem, bu konuda bazı olumsuzluklar yaşamıştır çünkü. Sanatçı, burada karşı cinsteki kötü niyetli kişilere fırsat verilmemesi gerektiği mesajını verir.

“- Azıcık yavaş ol dedi annem Güldem Ablaya. Bluzunun ikinci düğmesini de ilikle! Yan masadaki ayı, dikti gözünü öküz gibi bakıyor!” (Sümer, 1992: s. 31)

Güldem, yazar tarafından cinsel kimliğini sağlıklı bir şekilde oluşturamamış kişilere örnek olarak sunulmaya çalışılan bir roman kişisidir. Komşusu Nazife'nin roman boyunca ona bazı uyarılarda bulunduğu görülür. Ancak Güldem'in bunlara pek de kulak astığı söylenemez. Örneğin, beraber dışarı çıktıkları bir gün onun göğüs dekoltesi bir kıyafet giydiği anlaşılır. Yan masada oturan bir erkeğin kendisini göz hapsine almasından rahatsızlık duymaz. Bu tepkisizlik, romanda kadına ait yanlış bir yaklaşım olarak gösterilir. Cinsel kimlik açısından sıkıntılı bir durum olarak yansıtılmaktadır. Bununla birlikte göğüslerine bakan adama iş başvurusu için gitmesi ve cinsel ilişki teklif edilmesi özellikle belirtilmiştir. Burada aslında cinsel kimlik ve kişilikteki gelgitlerin olumsuz sonuçlara ve davranışlara sebebiyet verebileceğinin vurgusu vardır. Art niyetli olduğu hissedilen kişilere karşı doğru bir tavır içinde olunması gerektiğinin altı çizilmektedir.

Ayrıca Güldem'in Feyha'yı erkek arkadaşıyla gördüğünde onun hakkında olumsuz yorumlar yaptığı görülür. Aslında Sümer bu kurgusuyla ciddi bir mesaj vermektedir. Sanatçı, kadının kadını anlamamasına dikkat çekmektedir. Kadını kısıtlayan unsurlardan birinin yine kadınlar olduğu gerçeğine vurgu yapmaktadır.

Diğer romanında ise sanatçı, kadının cinsel kimliğine ve yaşamına daha çok yer vermiştir. Özellikle Hayriye Hanım, Fatma ve Neriman ön plana çıkan kadınlardır. Hayriye Hanım, yaş olarak diğerlerine göre büyüktür. Yaşından dolayı cinsel hayatını uzun zamandır sonlandırmış biridir. Hatta eşini, cinsel yönden anlamaz bir tavır içindedir. Sanatçı, bu kadını eserine bilinçli olarak yerleştirmiştir. Onun cinsel kimliğini doğru şekilde oluşturmadığına dikkat çeker. Bununla birlikte Hayriye Hanım, yaşının geçtiği düşüncesiyle özensiz bir tavır içerisindedir. Adeta kadınlığını unutmış bir hali vardır. Hatta Fatma, bu konuda kendisine özen göstermesi konusunda ona önerilerde bulunur. Sümer, burada aile yaşamı içinde cinsel yaşamın ve cinsiyet rollerinin önemini ortaya koyar.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

Yazar, kadının kadını anlamaması mevzusunu Hayriye Hanım üzerinden de belirtir. Bu roman kişisi, turist kızların ülkemize gelmesini ve kız başına gezmelerini yanlış görür. Hatta daha vahimi tecavüz ve ölümü o kadınlara layık görür: “- *Oh, iyi yapmışlar! dedi Hayriye Hanım. Dayanamamışlar besbelli.*” (Sümer, 1976: s. 9)

Fatma Hanım ise cinselliği, evliliğinde ön planda tutan bir tavrıdadır. Kocasını kendine daha çok bağlayabilmek için cinselliğin önemli olduğunu düşünür. Böyle düşündüğünden kocasının cinsel isteklerine her zaman olumlu yanıt vermektedir. Ancak onun bu tavrına rağmen kocası Şoför Cemal, başka kadınlarla onu aldatmaktadır. Aile birlikteliğinin devamını sağlamada cinsel yaşamı öncemenin bir eleştirisini burada görmekteyiz.

Ayrıca Fatma Hanım, Neşe'nin annesidir. Kızını cinsellik ve kişilik konusunda doğru bir şekilde yönlendirmediği görülür. Üstelik onu baskı altında tutar. Bu tavrının kızının cinsel kimliğini oluşturmada problem oluşturabileceğinin farkında değildir. Ayrıca Neşe'ye erkekler hakkında sürekli olumsuz nitelermelerde bulunup kızının karşı cins ile ilgili görüşlerinin olumsuz etkilenebileceğini de düşünmez.

Fatma Hanım üzerinden değerlendirilebilecek bir başka konu ise hep kadınların bakımlı olmaları gerektiği düşüncesidir. Bu konuda epeyce özenli olan Fatma Hanım, Hayriye Hanım'ı da zaman zaman uyardığı gözlemlenir. Sanatçının böyle bir kurguya yer vermesinin nedeni ise kendine özen göstermenin ve alımlı olmanın sadece kadına özgü olarak düşünülmesini vurgulamak içindir:

“- *Eee, nasıl olacak peki?*

- *Ne bileyim ayol... Giyinip kuşanacaksın, taranıp boyanacaksın, küpeni gerdanlığımı takıp takıştıracaksın. Evin içinde, kocanın karşısında içi boşalmış kelek gibi dolaşmayacaksın. Erkeğinin yanına pasaklı pasaklı varmayacaksın...*” (Sümer, 1976: s. 65)

Bir diğer kadın roman kişisi ise Neriman'dır. O, toplumumuzun bazı kesimlerinde kız çocuklarının baskı altında yetiştirildiğini ve bunun vahim sonuçlara sebebiyet verdiğini ortaya koyan niteliklere sahiptir. Annesinin ölümünden sonra muhafazakâr ve dindar görünen babası, onu küçüklükten itibaren baskılar. Özellikle giyimi başta olmak üzere her şeyine karışır. Bu da Neriman üzerinde olumsuz etki yapar. Ergenlik döneminin sonlarına doğru da evden kaçır. Almanya'ya giden genç kız, babasının görmek istediği halin tam tersi bir fiziksel görünüm ve ahlaksal anlayış içine girer. Birçok erkekle düşüp kalkan bir kişi olur. Sanatçının böyle bir roman kişisi oluşturmasının önemli bir amacı vardır. Sümer, çocukluk ve gençlik dönemlerinde doğru yönlendirmelerin yapılmaması durumunda cinsel kimliğin olumsuz etkilenebileceğini işaret eder. Neriman, cinsel kimliğini ve cinsiyet rolünü tam oluşturamadığından dolayı çeşitli yaftalamalar yapılan bir kadın durumuna düşer. Sanatçı, bu şekilde trajik bir örnek kurgulayarak özellikle yarının kadınları olan genç kızların doğru bir şekilde yaşama hazırlanmaları gerektiğini vurgular.

1.1.3. Erkeklerde cinsel kimlik inşasının yansımaları: Erkek bireylerdeki cinsel kimlik süreci, cinsiyete bağlı farklılıklar hariç kadınlarla neredeyse aynıdır. İnsanın cinsel organının anne karnında belirmeye başlamasından itibaren süreç başlar. İnsan; doğumdan sonra bebeklik, çocukluk ve gençlik dönemlerinde ailesini, çevresini, yaşadığı toplumu gözlemler ve kendi cinsel düşüncelerini birleştirerek ortaya bir cinsel kimlik ortaya koyar. Bu süreçlerden geçen eril cinsiyete sahip bireyler, erkek kimliğini ortaya çıkarır (Horzum, 2018: 80).

Sümer, iki romanında da farklı cinsel kimliklere sahip erkek kişilere yer vermiştir. *Bir Düş müydü O İzmir* romanında Mustafa, cinsel kimlik yönüyle ortaya konulmamıştır. Ancak karısı ile mutlu bir evliliğe sahip olmasından yaptığımız çıkarım sonucunda mutlu bir cinsel hayatının olduğu söylenebilir.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Ancak oğluna sünnet töreni yaparken onun erkek olduğunu belirtmesinden yola çıkarak Mustafa'nın cinsiyet kimliği ve rollerine ilişkin bakışına dair çıkarımlarda bulunabiliriz.

Yazarın romanında cinsel kimlik yönüyle ele alabileceğimiz diğerk kişi ise Burhan Bey'dir. O, bir kadına rahatsız edici davranışlar sergileyebilecek bir kişiliktir. Öyle ki evli olduğunu bile bile Güldem'e cinsel birliktelik teklif eder. Onun iş maksatlı yaklaşım cinsel olarak faydalanmayı amaçlayan biri olduğu görülür. Romandaki şu ifadeler adamın niyetini açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

“- Eee, dedi annem. Sonra?

- Sonra ... Perizat'la birlikte gitmiş olmam pek hoşuna gitmemiştir anladığım ... 'Bu işi burada konuşmayalım' dedi. 'Eee, nerede konuşalım?' dedim. Bakışları pek baygınlaşmıştı. Cumartesi, sabaktan buluşalım. Sizi otomobilimle alının uygun bir yerden, Narlıdere'de deniz kıyısında evim var, gideriz oraya, şöyle sakın sakın iki kadeh bir şey içerk, sonracağıma da ..” (Sümer, 1992: s. 99)

Bozuk Bir Şey romanında ise ilk ele alacağımız kişi Kahveci Aslan'dır. Onun, yazar tarafından cinsel kimliğini doğru oluşturamamış kişilere örnek olması bakımından esere yerleştirildiği rahatlıkla düşünülebilir. En olumsuz özelliği ise kadınları sadece birer cinsel obje olarak görmesidir. Karşı cinsteki kişilerle ilişkisi sadece tensel manadadır. Kadınlardan bir süre böyle faydalanan Kahveci Aslan daha sonra onları terk etmektedir. Kısaca o, cinsel dürtülerini ön planda tutan bir anlayışa sahiptir. Genç adam, aşkı ve sevgiyi ön planda tutmayan, cinsellik odaklı bir ilişki arzusunda olan erkek tipine örnektir.

Nuri Bey'in müdürü ise sadakatsizliği ile ön plana çıkan bir yapıdadır. Evli olmasına rağmen başka kadınlarla cinsel ilişkiler yaşayan bir kişidir. Sümer'in bu kişiyle cinsel dürtülerine hâkim olamayıp toplumsal, ahlaki ve dini kurallara aykırı işler içine giren erkek tipine eleştiriyi getirdiği ortadadır:

“- Ohhh... Sen olmasan ben ölüürüm, billahi ölüürüm... Evde gavur mezarı suratlı bir karı, şirkette doksan tane davar Sen olmasan pat diye patlardım ben ... Tamam, bir saat sonra ... Gecikmem, merak etme ...” (Sümer, 1976: s. 78-79)

Bozuk Bir Şey romanında yine aynı tarzda bir erkek daha vardır. Neşe'nin babası Şoför Cemal de benzer davranışlar içindedir. Üstelik bunları cinsel yönden kendisini doyurma arzusu içinde olan eşi Fatma Hanım'a rağmen yapmaktadır. Bu da aslında cinsel kimliğin ve cinsiyet rollerinin sağlıklı şekilde geliştirilmediğinde ortaya çıkabilecek durumlardan birinin okuyucuya yansımadır. Öte yandan yaptıkları ile uyuşmayacak tarzda Şoför Cemal, kızının karşı cins ile münasebet geliştirmesine şiddetle karşı çıkar. Bu konuda kızını baskı altında tutan bir anlayıştadır. Sanatçının Şoför Cemal'de bu ikilemi oluşturması aslında bir ironidir. Eserdeki şu ifadeler durumu net olarak ortaya koymaktadır:

“Şoför Cemal, «Şu Neriman fıstığını bir kere daha mandepsiye bastırırsam başka bir şey istemem»>> diye ayrı bir hesap tutturmuştu. Karısı uyukluyordu.” (Sümer, 1976: s. 132)

“- Ne için yaşıyoruz biz bu fani dünyada: hanım? dedi. Ahlak, fazilet, iffet ve de...” (Sümer, 1976: s. 111)

Bahsettiğimiz hususların sonucunda şunu ifade edebiliriz ki yazar, birçok erkek roman kişisine bazı olumsuz özellikler yüklemiştir. Bunların da genellikle olumsuz şekilde oluşturulan cinsel kimliklerin yansımaları biçiminde gösterilmeye çalışılmıştır.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

1.2. Cinsel kimlik inşasındaki dış etkiler

1.2.1. Cinsiyet rol modelleri

Bebeklikte ve çocuklukta çevresini ve vücudunu gözlemleyen birey, özellikle ergenlik döneminde vücudundaki değişimlerle ve cinsel duygu yoğunlaşmalarıyla cinselliğe yönelir. Bu noktada genç kız ve erkekler cinsiyetlerinin gereklerini oluştururken bazı rol modelleri, kendilerine örnek alırlar. Bu rol modellerin olumlu olmaları halinde genç erkek ve kızlarda güzel davranışların ve doğru cinsel yönelimlerin, rol modellerin olumsuz yönlerinin örnek alınması halinde ise gençlerde problemli davranışların ve yanlış cinsel eğilimlerin ortaya çıktığı görülür.

Bozuk Bir Şey adlı romanda özellikle bu rol modellere dikkat çekilmektedir. Bu noktada Kahveci Aslan, önemli bir roman kişisi olarak takdim edilir. Etrafındaki Cengiz gibi gençlere davranış ve sözleri ile yanlış örnekler sunmaktadır. Kadın erkek ilişkileri ve cinsellik açısından düşündüğümüzde onun şu ifadeleri oldukça sıkıntılıdır:

“- *Hastır lan, kerkenez! Aile kızımı! Çek bir aksamüstü arsanın birine, bir yumul o biçim... Aile kızı mı, anasının kızı mı, görüver!*” (Sümer, 1976: s. 55)

Aynı romanda Neşe, ailesinin kendisine uyguladığı baskıyı farklı rol modelleri örnek alarak aşmayı düşünür. Cinsel kimliğini oluştururken anne ve babasının yanlış tutumları Neşe'yi olumsuz etkiler ancak genç kız, kendi ruh dünyasını ve cinsel kimliğini ünlü aktrisleri örnek alarak şekillendirme davranışı içerisine girer:

“*Neşe yan gözle baktı Cengiz'e, oğlan somurtuyordu. Somurturdu elbette. Gelmiş, merhaba demiş, yanına oturmuştu. Dangalak gibi tutup pencere gözetlediğini karıştırmanın ne anlamı vardı? Şimdi kendi yerinde Türkan olsa kimbilir neler söyler, çocuğu bir bakışıyla büyüleyiverirdi.*” (Sümer, 1976: s. 82)

1.2.2. Baskı ögesi olarak cinsellik

Toplumumuzun ataerkil aile yapısına sahip olduğu bilinmektedir. İlgili aile anlayışında erkekler biraz daha özgür iken kadın, belli kalıplar dahilinde yaşamaya zorlanmaktadır. Bu durum özellikle evlilik öncesi dönemde daha belirgindir. Araştırmalar küçüklükten beri kız çocuklarının erkeklerle göre daha fazla baskı ve gözetim altında olduğunu göstermektedir (Topçu, Baş, 2018: s. 192).

Bahsi geçen toplumsal durumu *Bozuk Bir Şey* romanında görmekteyiz. Eserde Neşe, baskı altında tutulan bir genç kız durumundadır. Kullandığı iç çamaşırına bile karışılan bir ortamda cinsel kimliğini oluşturmaya çalışmaktadır. Genç kızın nasıl bir ortam içinde olduğunu aşağıdaki alıntıdan rahatça anlayabiliriz:

“-- *Babama söylemedin, değil mi?*

- *Neyi?*

Kız iskemlenin arkalığında sallanan beyaz sütyeni gösterdi. Fatma Hanım perdeyi çekti, camı açtı. Hava bugün- de çok sıcak olacaktı.

- *Anne, söyledin mi babama?*

- *Söylemedim.*” (Sümer, 1976: s. 47)

Romanda Neşe, sadece sözlü şiddete maruz kalmaz. Cengiz’le parkta görüştüğü için babasından dayak da yer. Halbuki gençlerin sadece konuşma maksatlı orada oldukları belirtilir. Bu kurguyla cinsel kimliğin oluşumunda şiddetin çözüm olmayacağını vurgusu yapılmaktadır. Sanatçının dikkat çektiği bir konu

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

daha vardır. O da bedel ödeyen tarafın genellikle kadınlar olmasıdır. Parkta oturduklarından dolayı Cengiz herhangi bir uyarıya maruz kalmazken genç kız ise fiziksel şiddete maruz kalır. Sümer, böylece kadın ve erkeğin davranışlarının değerlendirilmesinde farklılıklar olduğunu ortaya koyma arzusundaır.

Yine aynı romanda Neriman'ın da çocukluk döneminde babası Muhterem tarafından çeşitli kaideler altında yetiştirilmeye çalışıldığı ön plana çıkarılan başka bir noktadır. Dine bakış açısından dolayı Muhterem, kızını belirli bir kalıba sokma çabası içerisindeir.

Sanatçının belirttiğimiz kurgularla dikkat çektiği durum, aile içindeki kişilerin birbirlerini anlaması gerektiridir. Burada aile üyeleri arasında sağlıklı bir diyalog sağlanmadığında olumsuz tavır ve davranışların ortaya çıkabileceğine vurgu vardır.

Bir Düş müydü O İzmir romanında Nazife, bir tren memurunu sever. Ancak babası, genç adamı küçümsediğinden kızını ona vermek istemez. Nazife, Mustafa'yı ne kadar sevdiğini ve onunla evlenmek istediğini söylese de babası geri adım atmaz. Genç kız da son çare olarak sevdiği adama kaçır.

Benzer iki duruma da *Bozuk Bir Şey* romanında rastlamaktayız. Eserde Muhterem Efendi, karısını kaybeder ve kızını kendi yetiştirir. Ancak onun hayatına fazla müdahale eder. Genç kız, özgür yaşam için son çare olarak evden kaçmayı seçer.

“Kahveden dönüyordu bir gün de... Kızını bakkaldan çıkarken gördü. Üstelik üzerinde kısa kollu entarisi var- dı. Beyaz kollarını herkes görüyordu. Neriman hangi şey- tana uyup bir başına sokağa çıkmıştı? Bu cesareti nasıl bulmuştu. Çok hırslandı Muhterem Efendi, kızının ardından yetişti, Neriman'ı ite kaka eve soktu. Ne bok yemeye, ne almaya gitmişti bakkala? Evin bütün erzağını Muhterem Efendi toptancıdan alıp getirmiyor muydu? A Neydi o elindeki gene?”

Neriman, önce hiç bir şey demedi, başını göğsüne indirdi, sustu, ağladı. Ama babasının itmesi kakması, küfürleri, bitmek tükenmek bilmiyordu. Sonunda daya- namadı, bakkaldan aldığı, babasının çok merak ettiği şeyi Muhterem Efendi'nin ayaklarının dibine fırlattı. Bir paket pamuk!

Aradan bir ay mı geçti, yoksa bir yıl mı... Muhterem Efendi'nin evet hayır dememesine karşı, mahallede bir söz dolanmaya başladı; Muhterem Efendi'nin kızı Neriman, artık evinde değilmiş!” (Sümer, 1976: s. 112)

Evden kaçmayı seçen diğer kişi ise Neşe'dir. Hem annesinin hem de babasının cinsel kimliğini oluşturduğu ergenlik döneminde hassasiyetlerine saygı göstermeyip kıyafet ve erkeklerle ilişkisine fazlaca müdahaleci olmaları genç kızın evden kaçmasına sebebiyet verir.

Dikkat edileceği üzere sanatçı, bu konuyu genellikle genç kızlar üzerinden anlatmaktadır. Yazar, kurgularıyla genellikle genç kızların ilgili hususta bazı sorunlar yaşadıklarını dikkatlere sunmak ister.

1.2.3. Cinsellik ve din

Din, toplumsal hayatı şekillendiren en önemli öğelerden biridir. Geleneksel toplumlarda, dini kurallar bireylerin hayatını kuşatıcı bir konumdadır. Dinin erkeğe ve kadına yüklediği statü ve roller, cemiyet içinde toplumsal cinsiyetin oluşmasına ve insanların buna göre değer yargıları oluşturmalarına neden olmaktadır (Gürhan, 2010: 62). Bununla birlikte geleneksel ataerkil toplumlarda dini kurallardan kadına yönelik olanların ön plana çıkarıldığı gözlemlenir. Bunun da cinsellik ve diğer alanlarda kadına bir baskı faktörü oluşturduğu bir gerçektir. Dinin, bir manipülasyon aracı gibi kötüye kullanıldığı ve kadınlara yönelik insan hakkı ihlallerini normalleştirdiği görülmektedir (İlkaracan, 2003: 14). Özellikle cinsellikte bu durum geleneksel yapı ile birleşince daha da çarpıcı hale gelmektedir. Şunu da eklemek gerekir ki ataerkil aile yapısının da dini yaşama etki ettiği bir gerçektir. Dini kuralların kadına olduğu kadar erkek için göz ününde bulundurulmaması, bunu destekler niteliktedir.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Ataerkil toplum yapısının bir ürünü olarak geleneksel toplumlarda erkeğe bakış açısı kadınınkine göre çoğu yönden farklıdır. Bu anlayışın sonucu olarak cinsellik hususunda dini kaidelerin sadece kadına yönelik işletilmesi durumunun olduğu söylenebilir. Ayrıca ağırlıklı olarak ataerkil toplumlarda erkeğin, kadını dini kisve altında şekle sokma çabası ve kısıtlaması yine aynı anlayışın mahsulüdür. Eserinde sanatçı, bu duruma şöyle değinir:

“Muhterem Efendi, bu yoldaki gelişimini daha iyi bir şekilde görebilmek için, kızını dokuz yaşına kadar ilkokuldan uzak tuttu. Neriman'ın kafası karışmamalıydı. Namazından da geri kalabilirdi.”
(Sümer, 1976: s. 100)

Görüldüğü gibi Sümer, *Bozuk Bir Şey* romanında bu konudaki görüşlerini romanın karakterlerinden Muhterem Efendi ile açıklar. Bu roman kişisi, kızı Neriman'ı dini anlayışı çerçevesinde biçimlendirmek ister. Ahlakı bozulur diye okula göndermez. Namazını kılmaya ve tesettüre girmeye yöneltir ancak Neriman bunu kendi isteğiyle yapmaz. Yazar bu anlatımıyla, bir kişiye din adına baskı uygulanmasının, o kişinin cinsel kimlik inşa sürecini olumsuz etkileyeceğini ispatlamak ister.

1.2.4. Cinsiyetçi bakış açısı

Toplumumuzdaki aile yapısının geleneksel olduğu düşünülür. Söz konusu aile tipi toplum içinde kadın ve erkeğe farklı şekilde bakılmasını ortaya çıkarmıştır. Bu toplum yapısında kadının baskılanması ve bir kalıba sokulması anlayışı vardır. Erkek egemen zihniyet kadını, basmakalıp değerlerin arasında edilgen bir halde yaşamaya iter (Kaçar, 2007: 80). Erkeğin durumu ise tam tersi bir anlayışta. İşte bu zihniyet farkından dolayı çeşitli davranışların kadın ve erkek için uygun görülmediği düşünülür.

Sümer, iki romanda da ifade edilen bu anlayış tarzına çeşitli değinmelerle dikkat çekmektedir. *Bozuk Bir Şey* adlı romanda Hayriye Hanım'ın iki turist kızın ölüm haberini yorumlayışı oldukça dikkate değerdir. Kızların evde annelerinin dizi dibinde oturmaları gerektiğini ve öyle özgürce gezmelerinin sorun olduğunu belirtmesi cinsiyetçi yaklaşımı gözler önüne sermektedir. Ayrıca sanatçı, burada kadının kadını anlamamasını da öne çıkararak cinsiyetçi yaklaşıma onların da fırsat verdiklerine işaret eder.

“- Turist, murist. Öyle her bir yancıklarını sallaya sallaya sürteceklerine, anacıklarının dizi dibinde otursalardı da...” (Sümer, 1976: s. 9)

Kadını, erkeğe göre daha çok şekillendirici kural vardır. Bunlardan biri de namus anlayışıdır. İşte sanatçının Hayriye Hanım'a böyle bir yorum yaptırmasının sebebi budur. Sanatçı burada onun bir kadın olarak içinde bulunduğu düşünce yapısına dikkat çekmek istegindedir. Bu noktada Nuri Bey'in eşinin Avrupalı kadınların namus anlayışları ile ilgili sözleri ve cinayetten öte namusu vurgulaması sanatçı tarafından bilerek tercih edilmiştir.

“- Yahu kadın, sen deli misin? Yavrucaklar namus yoluna can vermişler ...

- Hah hah hay! Yavrucuklarmış! Ben biliyorum onların namuslarını.” (Sümer, 1976: s. 10)

Bir Düş müydü O İzmir romanında ise ilk olarak Feyha'nın kendisi gibi genç olan bir subayla oturup bir şeyler yiyip içmesi sorun olarak gösterilir. Üstelik bunun lafını eden yine Feyha'nın tanıdığı bir kadındır. Burada kadının adının çıkması gibi bir durum söz konusu iken erkek için böyle bir şeyin olmadığı görülür. Halbuki eylemi birlikte gerçekleştirirler. Bu da kadına olan cinsiyetçi tavrı gözler önüne sermektedir.

Aynı romanda plakçı, Güldem'e karşı rahatsız edici bir şekilde bakar ancak arkadaşından uyarı işiten yine kadın olur. Ayrıca iş düşüncesiyle gittiği görüşmede plakçının ahlaksız teklifte bulunması olayında

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

yine Güldem'e tepki gösterilmesi, plakçının bu hoş olmayan hareketleri sonucunda hiçbir şekilde uyarılmaması kadın ile erkek cinsiyetçiliğinin açık bir göstergesidir.

Geleneksel toplumların özelliklerinden biri de mahalle baskısıdır. Toplumsal cinsiyet bağlamında hal ve davranışların erkek veya kadında hoş görünüp görünmemesinin ifadesidir. Toplumumuz içinde bu, genellikle kadın davranışlarına yöneliktir. Sümer, bu mevzuyu *Bir Düş müydü O İzmir* romanında gözler önüne serer. Güldem, kocası hapse girince iş arar ve en sonunda bir aile gazinosuna girer. Ancak onun bu süreçte kadın olarak yalnız kalması ve bazı davranışlara yönelmesi çevresince tepki çeker.

Bir Düş müydü O İzmir romanında cinsiyetçi davranışlarla ilgili çarpıcı bir ifade vardır. Suçun tanımı yapılırken onun töre ve ahlak kurallarına karşı gelmek olduğu vurgulanmaktadır. Burada cinsiyetlere özel bakış açılarının ahlaki ve töresel kurallardan geldiğine ima vardır. Romanlarına baktığımızda Sümer'in milletimizin ahlak anlayışının merkezinde cinselliğın olduğunu düşündüğü fark edilmektedir.

Bozuk Bir Şey romanında ahlak ile ilgili birçok söylem yer alır. Nuri Bey'in dürtülerine hâkim olamayıp memure kızı öpmesi sonrası patronunun kullandığı "Sende insanlık, ahlak yok mu?" demesi ahlakın, cinsellik odaklı değerlendirildiğini göstermektedir.

Erkeklik algısı yönüyle bakılacak olursa *Bir Düş müydü O İzmir* eserinde Osman'ın sünnet olduktan sonra kahveye çıktığında orada erkek olduğuna dair ifadelerin kullanılması sanatçıya göre bir nevi toplumdaki cinsiyetçi bakış açısının bir yansımasıdır. "- Erkek oldun, erkek! diye bağırdı komşu amcalar." (Sümer, 1992: 46).

Ayrıca romanda çevredekiler Osman'a "Mahdum Bey" diye hitap eder. Mahdum kelimesinin anlamına bakıldığında erkek evlat demek olduğu görülür (Komisyon, 1998: 1485). Ancak Arapça kökeni incelendiğinde 'kendisine hizmet edilen' anlamına geldiği bir gerçek olarak karşımıza çıkar. Sanatçının belirtilen kelimeyi bilinçli olarak kullandığı açıktır. Aslında sanatçı, bu kullanımla toplum içinde erkek cinsiyetine karşı olan bakışı vermeye çalışmaktadır.

Toplumsal cinsiyetle alakalı *Bozuk Bir Şey* romanında dikkat çekici bir ayrıntı söz konusudur. O da guguklu saattir. Eserde Nuri Bey'in ölümüyle birlikte saatin, Cengiz'e miras kaldığı belirtilir. Aslında burada önemli bir mesaj bulunmaktadır. Sanatçı, bu şekilde birçok açıdan eleştirdiği toplumsal cinsiyet anlayışımızın nesilden nesile aktarıldığını altını çizer.

1.3. Olumsuz cinsel kimliklere çözüm yolu

1.3.1. Cinsel eğitim

Cinsel eğitim sanatçının romanlarındaki en temel konudur, denilebilir. Sümer'e göre toplumumuzun cinsellik algısında çeşitli sorunlar vardır. Bunun sebebini de yanlış oluşturulan cinsel kimlikte bulmaktadır. Yazar, bu hususta ataerkil toplum yapısının, yanlış ortamda yetişmenin ve olumsuz kişileri örnek almanın sağlıksız cinsel gelişimi ortaya çıkardığını belirtme gayretindedir.

Sanatçının romanları incelendiğinde, Sümer'in konuyla ilgili bazı sorunlar tespit ettiği görülür. Çünkü o, çocuk ve gençlerin cinsel kimliklerinin yanlış oluşturulduğunu düşünür. Cinsel eğitimin önemsenmemesini veya kendi haline bırakılmasını bu nedenle doğru bulmaz. İlerleyen yaşlarda onların problem oluşturan bir soruna dönüştüğü fikrindedir. Bu düşünceleri yaşadığı toplumu gözlemleyen yazarın bazı sıkıntı oluşturan noktaları tespit ettiğini gösterir. Ona göre toplumun cinselliğe bakışı doğru değildir ve bu konuda gelişim gösterilmelidir. Hatta o büsbütün bir düşünce değişikliğine gidilmesi gerektiğini iddia eder. Yazarın, roman yapısı içinde sunduğu çözüm önerilerinin bu bakış açısına sahip olduğu görülür. Çocuklara ve gençlere cinsel eğitimin verilmesinin önemli olduğunu ve bu şekilde

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

cinsellik anlayışımızı değiştirebileceğimizi işaret etmesi bu açıdan oldukça önemlidir. *Bozuk Bir Şey* adlı romanındaki şu ifadeler oldukça önemlidir:

“...cinsel eğitim sevgi ve dostluk, arkadaşlık içinde verilirse, yani kız ve erkek birlikte oynayıp, birlikte çalışır, gerçek sevginin anlamını birlikte sezerlerse...” (Sümer, 1976: s.142)

Eserdeki alıntıdan Sümer'in cinsel eğitim anlayışında bir noktanın daha önem arz ettiği görülür. O da kız ve erkeğin günlük hayatta daha yakın olmasıdır. Oynamak, çalışmak gibi eylemleri bir arada yapabilmelerinin önemli olduğunun altı çizilir. Yazarın bu ifadeyi rastgele seçmediği bellidir. Bu şekilde iki karşı cinsin birbirinden uzaklaşmayacağı fikrini düşündürtmeye çalışır. Böylelikle erkek ve kadın arasındaki münasebetin daha da arttırılması gerektiğinin altı çizilir. Sanatçının buradaki amacının ise birbirini tanıyan karşı cinslerin daha doğru cinsel kimlikler oluşturabileceği fikri olduğu açıktır.

Cinsel eğitim ile ilgili sanatçının bir başka dikkat çektiği konu da bu eğitimin sevgi ve arkadaşlık çerçevesinde verilmesidir. Daha önce ifade ettiğimiz erkek ve kadın arasında daha yakın ilişkilerin tesis edilmesinin bunu mümkün kılacağı düşüncesi vardır. Bu şekilde güvenli ilişkiler içinde olan bireyin sağlıklı bir cinsel kimlik oluşturacağına dikkat çekilir. Sevgi ve arkadaşlığın temelinde safiyane duyguların olduğunu düşündüğümüzde sanatçının şunu ön plana çıkarmak istediği anlaşılmaktadır. Cinsel gelişimini sürdüren birey karşısındakinden zarar gelmeyeceğini bildiğinden olumsuz düşünceler içine girmez. Dolayısıyla bu olumlu duygu dünyasıyla cinsel kimliğini oluşturur. Böylece ortaya daha sağlıklı ve doğru cinsel kimliklerin ortaya çıkması mümkün olur.

Yazarın cinsel kimliklerin eğitimle daha iyi şekilde oluşturulmasını istemesinin bir nedeni de bunun hem bireye hem de topluma katkı sağlamasıdır. Onun bakış şöyle ifade edilebilir ki eğitimle cinsel kimliğini sağlıklı şekilde oluşturan kişilerin cinsellikle ilgili her konuda ve karşı cinsle münasebetlerde yanlış davranışlar içine girme olasılıkları azdır. Bu da kadın ve erkek arasındaki pek çok sorunu ortadan kaldırır. İşte bu durum da toplum yaşamına yansır. Kadın ve erkeğin birbirleriyle daha az problem yaşaması daha mutlu bir yaşamların ortaya çıkması sağlar.

Sonuç

Dinçer Sümer'in romanlarındaki konulardan biri bireyin cinsel kimlik inşa sürecindeki sorunları ve çözüm önerileridir. Ağırlıklı olarak *Bozuk Bir Şey* romanında ifade edilen söz konusu sürece dair sorunlarla ilgili yalnızca durum tespiti yapılmadığı, romanın sağladığı anlatım imkanları içerisinde aynı zamanda çözüm önerilerinin de sunulduğu görülmektedir.

Her iki romanda ilgili konuya ağırlık verilme nedeni olarak toplumu oluşturan bireylerin cinsel kimliklerinin gelişim süreçlerinde görülen bazı aksaklıklara yazarın dikkat çekme düşüncesi gösterilebilir. Romanların her ikisinde kadınların toplum içinde çeşitli baskılayıcı tutumlarla karşılaştıklarına dikkat çekilerek toplumdaki kadın bireylerin kendi düşüncelerini ve davranışlarını yine kendi çevrelerindeki tutumlara bağlı geliştirmiş olmaları ön plana çıkarılır. Kadınların cinsel kimliklerinin özgürce ve doğru bir biçimde oluşturulmasındaki en büyük engel olarak bu etkinin yadsınamayacak bir bölümünün kadının hemcinslerinden gelen psikolojik baskı gösterilir.

Sanatçının, toplumumuz içindeki erkek davranışlarına yönelik de birçok tespitlerde bulunma gayreti sezilir. Romanlar incelendiğinde erkek roman kişilerinin önemli bir bölümünün doğru cinsel kimlikler oluşturamadığına tanıklık edilir. Erkek karakterlerin kadınlara yaklaşımı, kadınlarla iletişimi genellikle sorunludur. Bu sorunların başında erkeklerin kadınları cinsellik yönüyle kendilerinden faydalanılacak varlık olarak görmeleri gösterilir. Bunun yanında erkeklerin kadınları hâkimiyetleri altında tutmaya çalışmaları da işaret edilen başka bir başlıktır.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Sümer, bu sorunların kaynağı olarak cinselliğe dair eksik veya yanlış öğrenilen bilgilenmeyi gösterir. Ona göre aile içinde doğru yöntemlerle öğrenilemeyen cinsellik, ev dışında hatalı kişilerin rol model olarak seçilmesi, bilgilendirmesi veya yol göstermesi ile gelişmekte; böylece bireylerin cinsel kimliklerinin oluşumunda çeşitli problemler ortaya çıkmaktadır. Bu problemlerin başında hem kendi cinsine hem de karşı cinsle karşı düşüncelerini ve davranışlarını doğru yapılandıramayan bireylerin ortaya çıkması gösterilebilir.

Sümer'in bu konudaki çözüm önerisi ise cinsel eğitimin doğru kişiler rehberliğinde verilmesidir. *Bozuk Bir Şey* romanında sanatçı, bu fikrine kurgusal olarak da yer vermektedir. O, toplum içindeki cinsellik anlayışındaki problemlerin ancak bu şekilde çözülebileceğine inanır. Bu husus aslında, sanatçının romanlarını kaleme almasını motive edici düşüncedir. Cinsellik anlayışındaki sorunlara baktığımızda, bunların toplumun geneline sirayet etmiş problemler olduğu hissettirilir. Çözüm de ancak düzenli ve sistematik bir bilgilendirme ile çözülebileceğine dair kabullerle sunulur.

Sanatçının böyle bir çözüm önerisinde bulunmasının nedeni, çocuklara ve gençlere, ebeveynleri tarafından yeteri kadar cinsel eğitimin verilmediği kabulüdür. O, doğru bir bilgilendirme ve eğitim ile toplumda rastlanılan bu türden sorunların ortadan kalkacağı düşüncesini savunur. Doğru ve özgür bir şekilde cinsel kimlik gelişimini oluşturma imkânı bulan kişilerin hem kendilerine hem de başkalarına saygısının olacağı özellikle vurgulanır. Bu şekilde oluşturulan saygı ile birbirini anlayan, birbiri ile çatışmayan insan modelinin toplum içindeki kadın-erkek çatışmasını azaltacağı, bu sayede de toplumsal huzurun artacağına işaret edilir.

Kaynakça

- Bicerik, H. (2019). *Dinçer Sümer'in Hayatı, Sanatı ve Tiyatroları Üzerine Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Bülbül, A., Başar, K. (2023). Hapsedilme, Cinsel Kimlik ve Sağlık. *Community & Physician/Toplum ve Hekim*, 38(1).
- Canel, A.N. (2011). *Evlilik ve Aile Hayatı*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara
- Civil, B., Yıldız, H. (2010). Erkek Öğrencilerin Cinsel Deneyimleri ve Toplumdaki Cinsel Tabulara Yönelik Görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi* 3(2), 58-64.
- Eroğlu, K., Gölbaşı, Z. (2005). Cinsel Eğitimde Ebeveynlerin Yeri: Ne Yapıyorlar, Ne Yaşıyorlar?. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 12-21.
- Gürhan, A. G. N. (2010). Toplumsal Cinsiyet ve Din. *Şarkiyat*, (4).
- Güner, P. (2016). Cinsel Kimlik Gelişimi. *Türkiye Klinikleri J Obstet Womens Health Dis Nurs-Special Topics*, 2(1), 9-14.
- Horzum, Ş. (2018). Erkek ve Erkeklik Çalışmaları: Sorunsaldan Kuramsala. *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 75-101.
- İlkkaracan, P. (2003). *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kaçar, Ö. (2007). *Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Konumu: Türkiye'de Yakın zamanlardaki Değişimi Anlamak*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Komasyon (1998). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Set, T., Dağdeviren, N., Aktürk, Z. (2006). Ergenlerde Cinsellik. *Genel Tıp Dergisi*, 16(3), 137-141.
- Sungur, M. Z. (1998). Cinsel Eğitim. *Klinik Psikiyatri*, 2, 103-108.
- Sümer, D. (1976). *Bozuk Bir Şey*. İstanbul: Koza Yayınları.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Sümer, D. (1992). *Bir Düş müydü O İzmir*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Topçu, B., Baş, E. (2018). Sosyolojik Açıdan Namus Kavramına Bakış: Trabzon İli Örneği. *Sosyoloji Dergisi*, (38), 173-196.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124